

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM**
Allmänna avdelningen
Enhet 12

DOM
2013-07-04
Meddelad i
Stockholm

Mål nr
10896-12

Sida 1 (6)

KLAGANDE

NordicInfu Care AB, 556649-1790
Box 1225
131 28 Nacka Strand

TLV

2013 -07- 10

Dnr...1651/2013

MOTPART

Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket
Box 22520
104 22 Stockholm

ÖVERKLAGAT BESLUT

Tandvårds- och läkemedelsförmånsverkets beslut 2012-04-25, se bilaga 1

SAKEN

Läkemedelsförmåner

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

Dok.Id 358794

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
115 76 Stockholm	Tegeluddsvägen 1	08-561 680 00 E-post: forvaltningsrattenistockholm@dom.se	08-561 680 01	måndag – fredag 09:00-15:00

YRKANDEN M.M.

Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (TLV) har beslutat att ett antal insulinpumpar med tillhörande fjärrkontroller från och med den 1 december 2013 inte längre ska ingå i läkemedelsförmånerna. Vilka produkter som omfattas av beslutet och skälen till detta framgår av bilaga 1.

NordicInfu Care AB (bolaget) överklagar beslutet med yrkande att förvaltningsrätten ska upphäva TLV:s beslut. Till stöd för sin talan åberopar bolaget ett utlåtande av professor Wiweka Warnling-Nerep och uppger därutöver bl.a. följande.

Möjligheten för TLV att ompröva ett gynnande beslut

För att fatta ett sådant beslut som TLV har gjort krävs en lagändring. TLV kan inte på eget initiativ lagligen ändra på definitioner av förbrukningsartiklar eller läkemedelsnära produkter, särskilt inte när sådana produkter till viss del ändrar karaktär på grund av forskning och utveckling till fromma för patienterna. TLV har alltså på eget initiativ fattat ett beslut som myndigheten inte är behörig att fatta. En ändring av ett tidigare fattat beslut måste dessutom grundas på objektiva och sakliga skäl varvid hänsyn ska tas till både tillverkare, patienter och andra som har inrättat sig efter beslutet. Några sådana överväganden har inte gjorts av TLV

Läkemedelsnära produkt

Insulinpumpar är läkemedelsnära produkter av engångskaraktär beroende på att pumparna är elektroniska med en livslängd på mer än två år och kan kräva service. Pumparna används av en identifierad patient och får av me-

dicinska skäl inte återanvändas. Läkemedelsnära produkter, som pumpar, ingår i ett behandlingssystem och det kan orsaka stora komplikationer för patienterna på grund av kostnadsskäl, allt beroende på vilket landsting/län patienten bor i, all lyfta ur en produkt ur detta system. I sammanhanget ska också nämnas att det stora flertalet patienter som förskrivs insulinpumpar är barn och äldre, eftersom pumparna underlättar blodsockerkontrollen.

TLV har i ett yttrande hänvisat till ett expertutlåtande från Svensk Förening för Sjuksköterskor i Diabetesvård (SFSD). I yttrandet hänvisas till föreningens erfarenhet. Det framgår dock inte hur informationsinsamlingen har gått till och det är inte heller sannolikt att föreningen har haft tillgång till någon statistik. Det mest troliga är istället att föreningen har använt sig av slumpmässig intervju teknik och därigenom dragit vittgående slutsatser som inte bör ligga till grund för TLV:s bedömningar, än mindre rättens.

En av anledningarna till insulinpumpens generösa garantitid är att varje fabrikat av insulinpumpar visserligen har samma funktioner, men skiljer sig åt utifrån ett användarperspektiv, som innebär att patienterna känner trygghet med funktionerna i sin specifika insulinpump. Det framgår också av SFSD:s utlåtande att 30-40 procent av insulinpumparna byts ut under garantitiden. Det är ogörligt att i förväg kunna avgöra vilka pumpar som kommer att bytas ut.

TLV bestrider bifall till överklagandet och uppger bl.a. följande.

TLV har enligt 10 § lagen om läkemedelsförmåner m.m. rätt att ompröva tidigare fattade beslut. Det finns ingen begränsning på det sätt företaget hävdar och det finns heller ingen fast administrativ praxis på området.

Lagstiftaren har vare sig i lagen eller i dess förarbeten uttalat att insulinpumpar ska ingå i förmånssystemet. Det enda lagstiftaren har uttalat är att produkter med kortare hållbarhetstid än en blodglukosmätare kan ingå i förmånssystemet. I förarbetena finns inte någon definition eller uppskattning på vilket ersättningsintervall en blodglukosmätare har. TLV har därför begärt in ett expertutlåtande från SFSD, som i detta uttalar att en blodglukosmätares livslängd är två till tre år och att dessa byts ut oftare än exempelvis insulinpumpar. Bolaget har uppgett att dess insulinpumpar har en livslängd och en garantitid på fyra år och detta innebär – oaktat att SFSD uppgett att insulinpumpar i 30-40 procent av fallen byts ut innan garantitiden har gått ut – att produkterna har en för lång livslängd för att kunna anses vara förbrukningsartiklar.

SKÅLEN FÖR AVGÖRANDET

Ett gynnande beslut kan som huvudregel inte återkallas. Det finns dock tre viktiga undantag från denna princip; en av dem med innebörd att ett beslut kan återkallas med stöd av förbehåll i den författning som ligger till grund för beslutet. Ett sådant förbehåll finns också i 10 § lagen om läkemedelsförmåner m.m. Bestämmelsen uppställer inte några krav på att ett omprövningsbeslut ska grundas på ändrade förhållanden eller nya omständigheter (se Kammarrätten i Stockholms avgörande den 23 augusti 2012 i mål nr 7562-11) och det finns inte någon långvarig och fast praxis vad gäller tolkningen av begreppet förbrukningsartikel att ta hänsyn till (jfr Högsta förvaltningsdomstolens avgörande RÅ 1993 ref. 16). Någon uttalad administrativ praxis finns inte heller (jfr Högsta förvaltningsdomstolens avgörande RÅ 2008 ref. 5) och mot den bakgrunden har det inte förelegat något hinder för TLV att ompröva ett tidigare ställningstagande varigenom de nu aktuella produkterna ansetts vara förmånsberättigade. Förvaltningsrätten

övergår i och med detta till frågan om produkterna ska uteslutas från läkemedelsförmånerna eller inte.

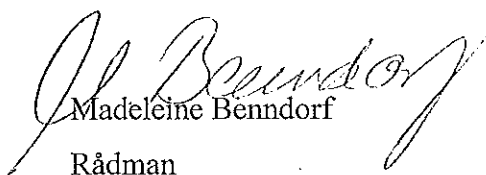
Den utredning som ligger till grund för nu gällande lagstiftning föreslog att *förbrukningsartiklar som kan återanvändas (t.ex. infusionspumpar) ska lyftas ut ur läkemedelsförmånerna och i stället ingå i landstingens allmänna ansvar för hälso- och sjukvård enligt hälso- och sjukvårdslagen (1982:763)*. Regeringen uttalade dock att förslaget *i och för sig är tilltalande från en principiell utgångspunkt, men att det inte kan ligga till grund för lagstiftning utan ytterligare utredning och analys* (jfr prop. 2001/02:63 s. 53 f.). Vare sig utredningen eller regeringen har med detta uttalat huruvida insulinpumpar ska ingå i läkemedelsförmånerna eller inte så som de nu är utformade. Vad som anges i förarbetena ska heller inte tillmätas någon avgörande betydelse i målet, utan vad som avgör om en produkt är att anse som en förbrukningsartikel eller inte är enligt det ovan refererade kammarrättsavgörandet dess livslängd. Av domen kan utläsas att en livslängd på lite mer än ett par år utgör ett tillräckligt kort tidsintervall för att en produkt ska kunna anses vara en förbrukningsartikel; något som också blir utgångspunkten för den fortsatta prövningen i detta mål.

Bolagets produkter har ostridigt en livslängd tillika garantitid på fyra år. Vad SFSD har uttalat om att insulinpumpar enligt deras erfarenhet i 30 till 40 procent av fallen byts ut inom garantitiden påverkar inte denna bedömning, dels eftersom en övervägande del av pumparna såvitt framgår *inte* byts ut inom garantitiden och dels för att det inte framgår varför de byts ur. Fyra år är enligt förvaltningsrättens mening en för lång livslängd för att en produkt ska kunna anses vara en förbrukningsartikel enligt lagen om läkemedelsförmåner m.m. TLV har därför haft fog för sitt beslut att utesluta bolagets insulinpumpar med tillhörande fjärrkontroller från läkemedelsförmånerna.

Överklagandet ska på grund av det ovan anförda avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Information om hur man överklagar finns i bilaga 2 (DV3109/1A)

Madeleine Benndorf
Rådman

Nämndemännen Ivonne Barros Ring, Eva Laurén och Din Sial har också deltagit i avgörandet.

Håkan Jöngren har föredragit målet.

TANDVÅRDS- OCH
LÄKEMEDELSFÖRMÅNSVERKET

BESLUT

Datum
2012-04-25

Vår beteckning
789/2012

1 (7)

Bilagor 4.

FÖRETAG

NordicInfu Care AB
Box 1225
131 28 Nacka Strand

Företrädare: Mats Bergryd

SAKEN

Omprövning av beslut inom läkemedelsförmånerna

BESLUT

Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket beslutar att nedanstående förbrukningsartiklar inte längre ska ingå i läkemedelsförmånerna från och med den 1 december 2013.

Namn	Varunr.	AIP (SEK)	AUP (SEK)	AUP inkl. moms, f.n. (SEK)
DANA Diabecare, IIS, insulinpump med startkit, grå	205667	17 000,00	17 619,36	22 024,00
DANA Diabecare, IIS, insulinpump med startkit, grön	205665	17 000,00	17 619,36	22 024,00
DANA Diabecare, IIS, insulinpump med startkit, rosa	205668	17 000,00	17 619,36	22 024,00
DANA Diabecare, IIS, insulinpump med startkit, svart	205669	17 000,00	17 619,36	22 024,00
DANA Diabecare, IIS, insulinpump med startkit, vit	205670	17 000,00	17 619,36	22 024,00
DANA Diabecare, IISG, insulinpump, hyra	220216	914,00	914,00	1 142,50
DANA Diabecare, IISG, insulinpump grön, hyra	220217	914,00	914,00	1 142,50
DANA Diabecare IIS, Startkit, exklusive insulinpump	205663	1 570,00	1 753,78	2 192,00
Dana Diabecare R, Insulinpump med fjärrkontroll, vit	731247	23 000,00	23 679,36	29 599,00
Dana Diabecare R, Insulinpump med fjärrkontroll, grå	731251	23 000,00	23 679,36	29 599,00

789/2012

Namn	Varumr.	AIP (SEK)	AUP (SEK)	AUP inkl. moms, f.n. (SEK)
Dana Diabecare R, Insulinpump med fjärrkontroll, grön	731249	23 000,00	23 679,36	29 599,00
Dana Diabecare R, Insulinpump med fjärrkontroll, rosa	731256	23 000,00	23 679,36	29 599,00
Dana Diabecare R, Insulinpump med fjärrkontroll, svart	731255	23 000,00	23 679,36	29 599,00
Dana Diabecare R, Fjärrkontroll till insulinpump, grå	731252	2 950,00	3 280,06	4 100,00
Dana Diabecare R, Fjärrkontroll till insulinpump, svart	731254	2 950,00	3 280,06	4 100,00
Dana Diabecare R, Fjärrkontroll till insulinpump, grön	731250	2 950,00	3 280,06	4 100,00
Dana Diabecare R, Fjärrkontroll till insulinpump, rosa	731253	2 950,00	3 280,06	4 100,00
Dana Diabecare R, Fjärrkontroll till insulinpump, vit	731248	2 850,00	3 169,46	3 962,00

SKÄLEN FÖR BESLUTET

Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (TLV) har haft ansvaret för att besluta om subvention och pris för förbrukningsartiklarna sedan myndigheten bildades år 2002. Vad som är att betrakta som en förbrukningsartikel har emellertid aldrig blivit klart definierat i vare sig lag, förarbeten eller praxis.

Enligt 18 § 3 lagen (2002:160) om läkemedelsförmåner m.m. (förmånslagen) ska läkemedelsförmånerna omfatta förbrukningsartiklar som behövs för att tillföra kroppen ett läkemedel eller för egenkontroll av medicinering.

I förmånslagens förarbeten ges inte någon definition av begreppet förbrukningsartiklar. Istället är det definitionen i den tidigare gällande lagen (1996:1150) om högkostnadsskydd vid köp av läkemedel m.m. (högkostnadsskyddslagen) som är av intresse.

Följande uttalades i den proposition (prop. 1996/97:27. s. 111) som låg till grund för den tidigare lagen: Uttrycket förbrukningsartikel innebär inte att artiklarna måste ha karaktär av engångsartiklar. I beteckningens natur ligger dock att det måste röra sig om varor som måste ersättas med åtminstone vissa intervall. Detta innebär att exempelvis en sådan produkt som blodglukosmätare inte omfattas av bestämmelserna.

TLV anser att en förbrukningsartikel typiskt sett är en produkt som är avsedd att användas och förbrukas av en enskild patient och att det utgör en produkt som patienten i normalfallet kan hantera själv. Däremot framstår det inte som uppenbart att sådana produkter som kan användas av flera patienter eller återanvändas av en annan patient ska betraktas som en förbrukningsartikel. Inte heller är det uttalat i lag eller förarbeten att elektroniska produkter och produkter som kan komma att kräva service under sin livslängd ska omfattas av begreppet förbrukningsartikel. Ordet *förbrukningsartikel* måste förstås som att det antingen är en *produkt som är av engångskaraktär* eller *en produkt som försämras något vid varje användningstillfälle*. I det ligger också att det inte kan handla om en produkt med hur lång livslängd som helst.

TLV kan enligt 10 § lagen (2002:160) om läkemedelsförmåner m.m. på eget initiativ besluta om att ett läkemedel som ingår i läkemedelsförmånerna inte längre ska ingå i förmånerna. Förutsättningen för detta är att kriterierna för subvention inte är uppfyllda.

TLV gör följande bedömning.

TLV har efterfrågat hur lång livslängd företagen uppskattar att deras produkter har. NordicInfu Care AB har uppgett att alla produkter har både en livslängd och en garantitid om fyra år.

Enligt förarbetena till högkostnadsskyddslagen kan en blodglukosmätare inte vara att anse som en förbrukningsartikel eftersom den ersätts med ett för långt intervall. En blodglukosmätare har en genomsnittlig garantitid på cirka tre år. Insulinpumparna har fyra års garantitid. Enbart den omständigheten utgör således grund för att insulinpumparna och tillbehören inte kan betraktas som förbrukningsartiklar i förmånslagens mening.

789/2012

TLV vidhåller att det inte enbart är en produkts hållbarhet som är relevant för om den ska kunna räknas som en förbrukningsartikel. Enligt TLV uppfattning har insulinpumparna samt tillbehören förutom en för lång livslängd även en komplexitet som gör att de inte kan anses vara förbrukningsartiklar i förmånslagens mening.

Någon bedömning huruvida insulinpumparna är kostnadseffektiva har inte gjorts inom ramen för denna omprövning. TLV anser dock att insulinpumpsterapi är av väsentlig betydelse för de patienter som behöver den typen av behandling. Det är därför av vikt att produkterna kvarstår inom förmånssystemet till dess att landstingen kan ta över ansvaret och erbjuda en insulinpump till de patienter som har behov av en sådan. Landstingens läkemedelsförmånsgrupp har uppgett att den 1 december 2013 är en rimlig tidpunkt för ikraftträdande.

Då det inte finns något stöd för att ha hyrespriser på förbrukningsartiklar i förmånssystemet blir konsekvensen att även de produkter som ingår som hyrprodukter utesluts ur förmånssystemet i likhet med insulinpumparna.

Mot denna bakgrund finner TLV att *DANA Diabecare IIS insulinpump* (vnr 205667, 205665, 205668, 205669, 205670), *DANA Diabecare IISG insulinpump hyra* (vnr 220216, 220217), *Dana Diabecare R insulinpump* (vnr 731247, 731249, 731251, 731255, 731256), *Dana Diabecare R fjärrkontroll* (vnr 731248, 731250, 731252, 731253, 731254) och *DANA Diabecare IIS startkit* (vnr 205663) inte uppfyller förutsättningarna i 18 § förmånslagen för att få ingå i läkemedelsförmånerna. De ska därför inte längre kvarstå inom förmånerna. Beslutet ska gälla från den 1 december 2013.

BAKGRUND

I förmånslagen och dess förarbeten saknas en tydlig gräns för vilka produkter som kan klassas som en förbrukningsartikel. TLV har under år 2011 fattat ett hundratal beslut om produkter som det marknadsförande företaget ansökt om att få med i förmånssystemet. TLV har avslagit cirka trettio av dessa med motiveringen att produkterna inte varit att betrakta som förbrukningsartiklar. Detta då produkterna varit komplexa, haft mycket lång livslängd, vissa har krävt service, kunnat överlåtas till andra, krävt hantering av utbildad personal etc. TLV har med dessa beslut skapat en praxis som uppställer tydliga kriterier för vad som kan räknas som en förbrukningsartikel i förmånslagens mening.

Ett av TLV:s uppdrag är att ompröva subventionen av de läkemedel och varor som finns i förmånssystemet. TLV bestämde under år 2011 att inleda en omprövning av subventionen för alla insulinpumpar mot bakgrund av den utveckling av praxis gällande förbrukningsartiklar som skapats under våren. TLV:s syfte med denna omprövning är således inte att spara pengar utan att anpassa det befintliga sortimentet inom läkemedelsförmånerna till den praxis som numera gäller och därmed få en stringent tillämpning av lagstiftningen. Medicintekniska produkter i allmänhet och insulinpumpar i synnerhet blir mer och mer komplexa och förmånslagen innehåller inga kriterier vare sig för att bedöma produkternas kvalitet och säkerhet eller för att gynna innovation.

UTREDNING I ÄRENDET

Inledning

Cirka 50 000 människor i Sverige har typ 1-diabetes, av dessa är ca 8 000 under 18 år. Vid typ 1-diabetes har kroppens egen produktion av insulin helt eller nästan helt slutat att fungera. Detta beror på att det hormon (insulin) som reglerar upptaget saknas, förekommer i för liten mängd eller att cellernas känslighet för insulin försämrats. Glukosnivån i blodet blir därmed för hög. Typ 1-diabetes behandlas med insulininjektioner. Mängden insulin justeras beroende på aktuell glukosnivå i blodet. För insulinbehandlade diabetiker är den vanligaste injektionsmetoden att använda insulinpenna. Ett alternativ till insulinpenna är insulinpump.

En insulinpump är en batteridriven enhet som ger kontinuerlig insulintillförsel till diabetespatienten. Pumpen används dygnet runt och tillför insulin kontinuerligt enligt en förprogrammerad dosering anpassad efter pumpbärarens individuella behov. Det finns både fördelar och nackdelar med att ha insulinpump. Uppskattningsvis använder cirka 7 000 – 9 000 patienter i Sverige insulinpump idag. Under år 2011 förskrevs 2 159 pumpar inom förmånssystemet.

Av Socialstyrelsens rekommendation *Behandling med insulinpump enligt Nationella riktlinjer för diabetesvården 2010* framgår bland annat att Hälso- och sjukvården bör pröva insulinpumpsbehandling till personer med typ 1-diabetes som har återkommande hyper- och/eller hypoglykemier (kraftigt svängande blodglukos) (prioritet 4).¹ Hälso- och sjukvården kan pröva insulinpumpsbehandling även utan kraftigt svängande blodglukos och återkommande allvarliga hypoglykemier för att uppnå målen för god glukoskontroll när flerdosbehandling varit otillräcklig (prioritet 5),¹ och i undantagsfall erbjuda insulinpump till personer med typ 1-diabetes och stabil glukoskontroll (prioritet 10).¹

Hyra och service av förbrukningsartiklar

Riksförsäkringsverket inrättade en möjlighet att låta patienter hyra förbrukningsartiklar samt att få service på dem. Efter ansökan från företaget kunde en produkt således även få ett hyrespris och ett servicepris. När lagen om läkemedelsförmåner trädde ikraft år 2002 och TLV (dåvarande LFN) bildades behölls denna ordning trots att nödvändigt lagstöd saknades. Att en produkt skulle behöva service under sin livstid eller kunna hyras ut till olika patienter torde stå i strid med lagstiftarens syfte med begreppet förbrukningsartiklar. Produkter som ska förbrukas borde rimligen vare sig kräva service eller kunna hyras (överlätas) varför det var påkallat med en ändring av TLV:s hantering av frågan.

¹ I Riktlinjerna innehåller tre typer av rekommendationer: prioritering 1–10, FoU och icke-göra. De rangordnade tillstånds- och åtgärds-kombinationerna har dokumenterad effekt eller stöd i "beprovad erfarenhet". De redovisas i en skala från ett till tio efter angelägenhetsgrad. Siffran ett anger åtgärder med högst prioritet. Siffran tio anger åtgärder som ger mycket liten nytta alternativt liten nytta i förhållande till kostnaden vid de aktuella hälsotillstånden.

789/2012

När *Tandvårds- och läkemedelsförmånsverkets föreskrifter och allmänna råd (2008:3) om ansökan och beslut för förbrukningsartiklar* ersattes med *Tandvårds- och läkemedelsförmånsverkets föreskrift (TLVFS 2011:3) om ansökan och subvention för förbrukningsartiklar* togs möjligheten att ansöka om service och hyrespris bort. TLV aviserade redan i maj 2011 i konsekvensutredningen rörande förslag till nämnda föreskrift att de avtal om servicepris och hyrespris som redan ingick i förmånssystemet skulle komma att gälla tills de fasades ut under ordnade former. TLV angav att myndigheten hade för avsikt att göra detta under den senare delen av år 2012.

Synpunkter från företaget

NordicInfu Care AB har uppgett att livslängd/hållbarhet och garantitid är fyra år för alla företags produkter i omprövningen.

Yttranden

Följande myndigheter och organisationer har fått möjlighet att yttra sig angående innehållet i PM för insulinpumpar: Läke-medelsverket, Socialstyrelsen, Staten beredning för medicinsk utvärdering, Landstingens läkemedelsförmånsgrupp och Handikappförbundens intresseorganisationer.

Landstingens läkemedelsförmånsgrupp har avstått från överläggning med TLV men inkommit med följande yttrande: Landstingens läkemedelsförmånsgrupp instämmer helt i TLV:s bedömning att insulinpumpar och tillbehör inte bör hanteras inom läkemedelsförmånerna då de inte kan betraktas som förbrukningsvaror. Detta innebär inte att landstingen på något sätt avsäger sig ansvaret att fortsatt tillhandahålla dessa produkter till de patienter som har nytta av dem. Det innebär emellertid att frågor runt upphandling, prissättning, eventuella hyresavtal, säkerhet, service och ägarförhållanden kan regleras betydligt mer ändamålsenligt. Genom en mer rationell hantering hoppas landstingen snarast möjliggöra utökad åtkomst för dessa produkter för patienter. Då beslutet kräver en del omställningar och utökad upphandlingsförfarande är tidpunkten för ikraftträdande den 1 december 2013 rimlig.

Storstockholms Diabetesförening och Diabetesorganisationen i Sverige

De som har ett medicinskt behov av insulinpumpbehandling ska få den utan att betala ur egen ficka. Att pumparna samt tillbehör är säkra och trygga för brukarna att använda är viktigt. Konsekvensen får på inget villkor bli att sena komplikationer ökar bland personer med diabetes. Det är dessa som är dyra både för individen och för samhället. Personer med diabetes är ofta olika och behöver olika vård och hjälpmedel utifrån sina individuella behov. Vid alla framtida upphandlingar av diabetesprodukter måste därför brukarnas behov för att underlätta deras dagliga egenvård ges betydligt större utrymme och tyngd. Innovation av nya produkter måste främjas. Moderna vidareutvecklade och nya uppfinningar rörande insulinpumpar, ska komma brukarna till godo. Vi vill ha ett system där samtliga berörda parter inklusive brukarna kan påverka beslutet.

Svenska Diabetesförbundet har i huvudsak uppgett följande. Insulinpumpar har under cirka 15 års tid varit statligt subventionerade för personer med diabetes. Svenska Diabetesförbundet

789/2012

ser allvarliga konsekvenser för individen med att TLV vill lyfta ur pumparna ur förmånssystemet och låta landstingen subventionera insulinpumpen. Det blir då valfritt för landstingen att subventionera pumpen. Landstingen har hela tiden besparingsålägganden. Man har också olika policy vad gäller hjälpmedel och läkemedel för olika sjukdomar. Det kommer att medföra stora geografiska skillnader och risken är stor att patienten själv får stå för kostnaderna. Svenska Diabetesförbundet anser att om TLV tar bort subventionen för insulinpumpar och tillbehör äventyras patienterna möjligheter att själv hantera sin sjukdom och behandling. Vi är också övertygade om att behandling med pump är kostnadseffektivt för både individen och samhället.

Svenska Diabetesförbundet anser att TLV på eget initiativ definierat innebörden i begreppet förbrukningsartikel och skapat egna kriterier om vad som ska räknas som en förbrukningsartikel och utifrån detta påbörjat omprövning av subventionen. Svenska Diabetesförbundet anser att TLV inte har behörighet att omtolka ett begrepp i lagen på det sätt som skett. Den rätten har endast lagstiftaren.

Primär immunbrist organisationen och Sveriges Immunbristsjuksköterskors Intresseförening har i huvudsak uppgett följande. Vi har tagit del av Svenska Diabetesförbundets svar angående nämnda PM och delar deras syn på de allvarliga konsekvenser som kan uppstå för individen om infusionspumpar lyfts ut ur förmånssystemet och beslutet om subventionering läggs på landstingen.

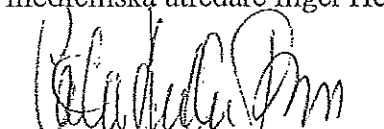
Njurförbundet har i huvudsak uppgett följande. TLV:s olika beslut kan inte ha stöd i den politiska majoritetens uppfattning om hur ett välfärdssamhälle ska fungera.

Socialstyrelsen, LV och SBU samt övriga av Handikappförbundens intresseorganisationer har inga synpunkter på föreliggande PM.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Beslutet kan överklagas till Förvaltningsrätten i Stockholm. Överklagandet, som ska vara skriftligt, ska ställas till förvaltningsrätten, men ges in till TLV. TLV måste ha fått överklagandet **inom tre veckor** från den dag klaganden fick del av beslutet, annars kan överklagandet inte prövas. Nämnden sänder överklagandet vidare till förvaltningsrätten för prövning om inte nämnden själv ändrar beslutet på det sätt som begärts.

Detta beslut har fattats av Nämnden för läkemedelsförmåner hos TLV. Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Hälso- och sjukvårdsdirektör Catarina Andersson Forsman (ordförande), medicinsk rådgivare Stefan Back, läkemedelschef Karin Lendenius och docent Susanna Wallerstedt. Föredragande har varit jurist Malin Blixt. I handläggningen har även medicinska utredare Inger Hemmingsson och Mia Levén deltagit.

Catarina Andersson Forsman

Malin Blixt

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Stockholm.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

För att kammarrätten ska kunna ta upp Ert överklagande måste Er skrivelse ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då Ni fick del av domen/beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att besvärshandlingen kommer in nästa vardag.

Om klaganden är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet alltid ha kommit in inom tre veckor från den dag beslut meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.